

KUVIEN KIELI

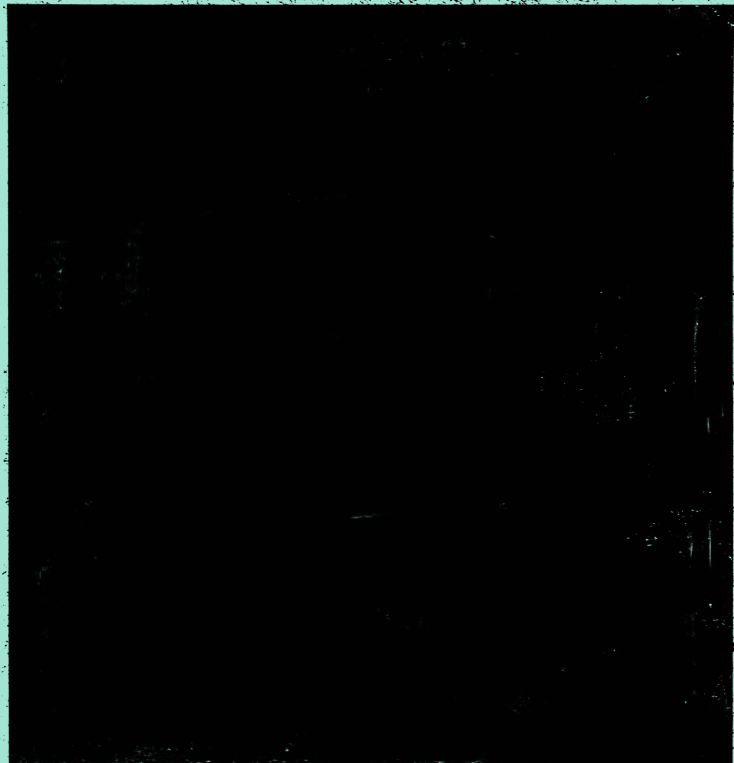
**SANASTOA JA
HARJOITUKSIA
KUVISTA KESKUSTELUUN**

KUVIEN KIELI

Kuvien muodot, värit, sommittelu ja kuva-aiheet välittävät merkityksiä ilman sanoja. Katsoja tulkitsee kuvien visuaalisia viestejä oman kokemuksensa kautta.

Kuvista puhuminen tai kuvan herättämien ajatusten sanoittaminen voi tuntua haastavalta, jos kuvallisen ilmaisun periaatteet ja niitä kuvaileva sanasto eivät ole tuttuja.

Tässä oppimateriaalissa tutustumme niihin keskeisiin keinoihin, joilla taiteilija ohjaa katsojan tulkintaa, sekä opimme kuvien kielen perussanastoa.

Mitä näet, mitä kuva
mielestäsi esittää?

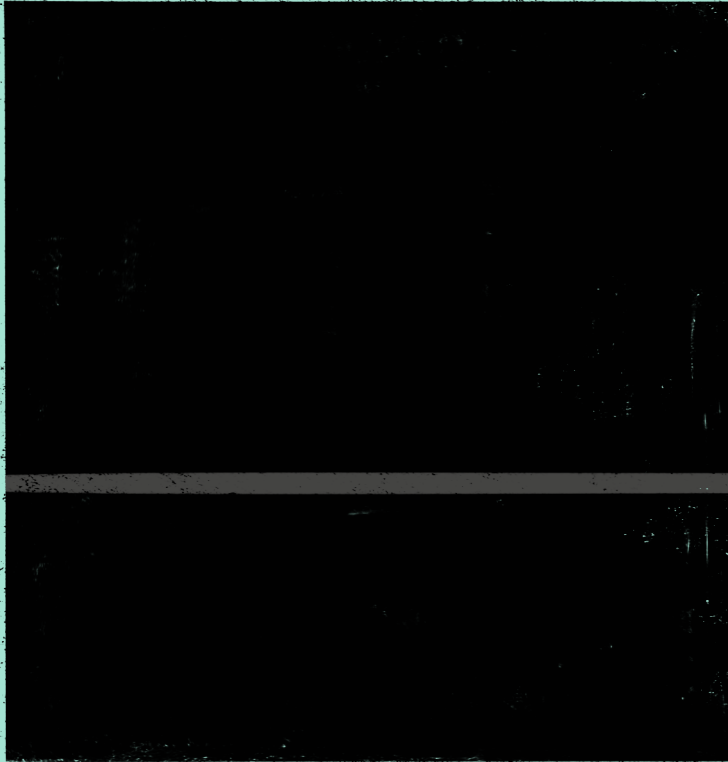
TULKINTA

Ei mitään, tyhjiys, avaruus, pimeä, yö,
musta neliö, abstrakti muoto, aukko seinässä,
portaali toiseen ulottuvuuteen?

Kaikki oheiset ehdotukset ovat oikeita.
Kuvan merkitys ja tulkinta tapahtuvat katsojan
mielessä. Ne perustuvat tulkitsijan kulttuuri-
taustaan, kokemuksiin ja aikakauteen,
jossa tulkinta tapahtuu.

Miten musta ruutu muuttuu,
kun siihen lisätään vaakasuora
viiva - mitä kuva mielestäsi
nyt esittää?

HORISONTTI JA KUVAKULMA

Maisema, öinen meri, synkkä ja autio maa, painajainen, horisontti, musta neliö ja harmaa viiva, abstrakti sommitelma? Kaikki ehdotukset ovat edelleen ihan oikeita.

Horisonttiviiva määrittelee kuvakulman eli katsojan tarkkailupisteen: katsommeko kuvaa silmän korkeudelta vai ehkä alakulmasta.

Kuvakulma vaikuttaa siihen, miten tulkitsemme kuvan tunnelmaa.

Kuva: Leonhard Lenz, 2022, CC0 / Wikimedia Commons.

Kuvaile kahta Helsingin Hietaniemen uimarannalta otettua kuvaa ja niiden rajausta. Miten horisontin sijoittelu vaikuttaa kuvan tunnelmaan ja kuvakulmaan? Kumpaan kuvista liittäisit esimerkiksi adjektiivit **ahdas** tai **avara**, ja miksi?

Kun lisätään kaksi pystysuoraa viivaa, kuvaan alkaa syntyä enemmän esittävyttä ja tarinaa.
Mitä kuvassa tapahtuu, mitä näet, mitä kuvittelet sen esittävän?

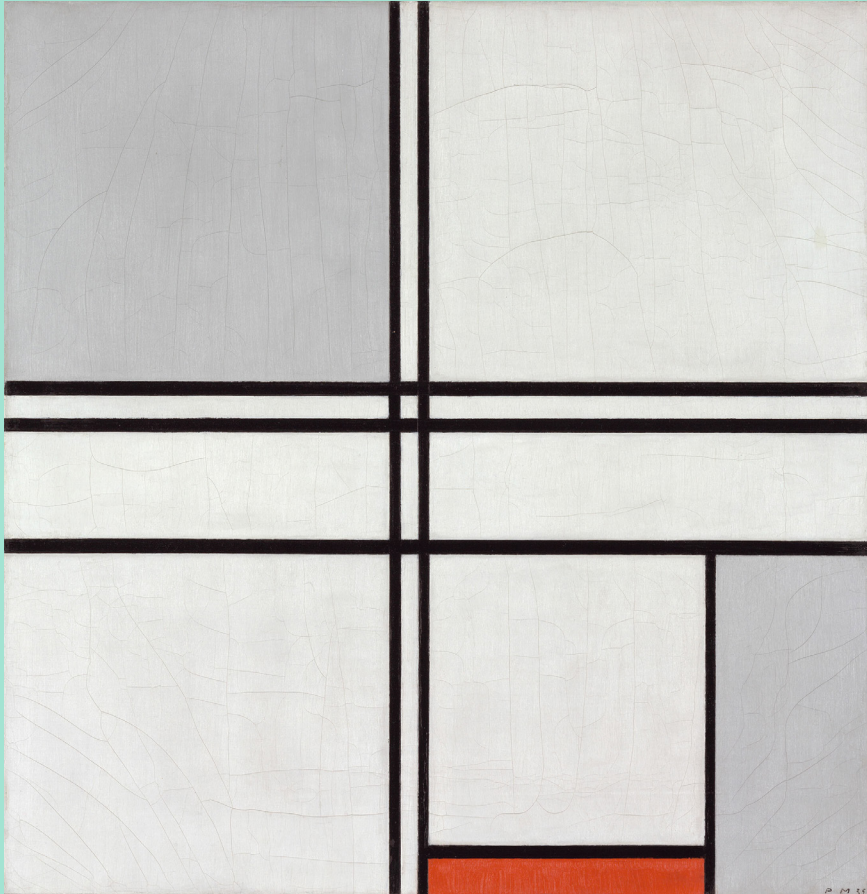
JÄNNITE

Kuvan jännite tarkoittaa visuaalisia vastakohtia eli kontrasteja, jotka luovat kuvaan energiaa, liikettä tai odotuksia katsojalle.

Jännitettä voi rakentaa esimerkiksi pienen ja suuren tai valon ja varjon kontrasteilla.

Jännitteen ohella voi puhua myös **dynaamisuudesta** - kuva ja sen elementit tuntuvat olevan liikkeessä. Dynaamisuuden vastakohta on **staattisuus**, kuva on ikään kuin pysähtynyt.

Onko oheisessa esimerkissä mielestäsi jännitettä ja mikä sen aiheuttaa? Onko vaikutelma staattinen vai dynaaminen?

Piet Mondrian: Composition (No. 1) Gray-Red, 1935. CC0 / Art Institute of Chicago.

Katsushika Hokusai: Under the Wave of Kanagawa (The Great Wave), 1830/33. CC0 / Art Institute of Chicago.

Millaisiin vastakohtiin ja kontrasteihin teosten jännite perustuu? Onko vaikutelma dynaaminen vai staattinen?

Sandro Botticelli: Virgin and Child with an Angel, 1475-85.
CC0 / Art Institute of Chicago.

Cecco del Caravaggio: The Resurrection, noin 1619-20.
CC0 / Art Institute of Chicago.

Staatinen

Jännitteinen

Dynaaminen

Rauhallinen

Kuvakulma

Kontrasti

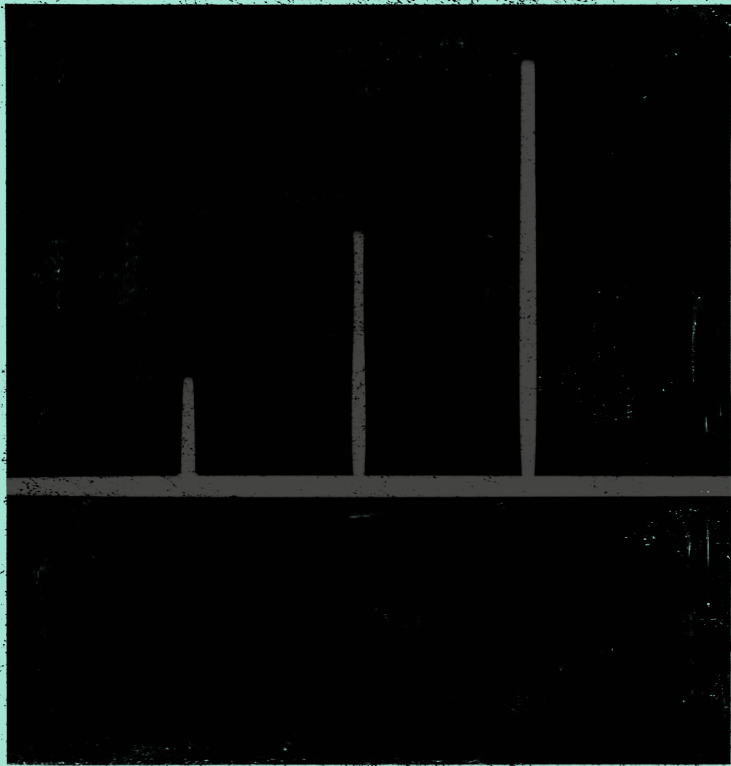
Valo

Varjo

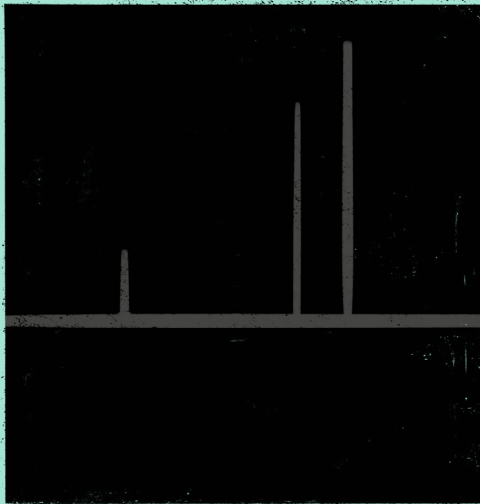
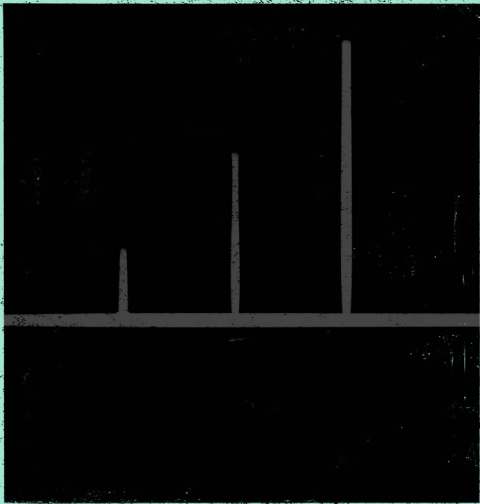
Liike

Pysähtynyt

Harjoittele käyttämällä
oheista sanastoa
teosten kuvailuun.

Yksi viiva lisää ja kuvan
jännite muuttuu. Miten
tulkitset kuvaa nyt?

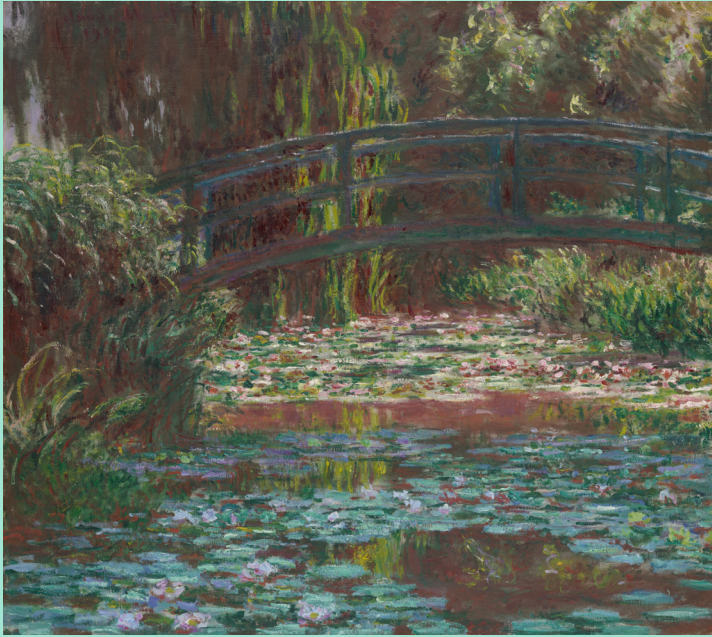

SYMMETRIA

Myös symmetrian ja epäsymmetrian käsitteet liittyvät kuvan dynaamisuuteen ja jännitteeseen.

Kuvan **kompositio** eli **sommittelu** on joko symmetrinen tai epäsymmetrinen. Symmetria luo kuvaan tasapainoa ja epäsymmetria rikkoo sitä.

Miten symmetrian muutos mielestäsi vaikuttaa viereisten esimerkkikuvien jännitteeseen?

Claude Monet: Water Lily Pond, 1900. CC0 / Art Institute of Chicago.

Piet Mondrian: Farm near Duivendrecht, noin 1916. CC0 / Art Institute of Chicago.

Staattinen

Jännitteinen

Dynaaminen

Kuvakulma

Kontrasti

Valo

Varjo

Liike

Symmetrinen

Epäsymmetrinen

Kompositio

Tunnelma

Harjoittele käyttämällä
oheista sanastoa
teosten kuvailuun.

Kahdella uudella viivalla
kuva muuttuu jälleen.
Mitä kuvassa on?

TILA

Kuva tapahtuu tilassa. Tilantuntua löytyy myös abstraktista taiteesta.

Kuvaa tarkasteltaessa "tila" tarkoittaa vaikutelmaa kolmiulotteisuudesta – siitä, että kuvassa on syvyyttä, etäisyyksiä ja suhteita kuvan eri elementtien välillä.

Tilantuntu on katsojan kokemus siitä miten avoin, suljettu, ahdas tai laaja kuvassa esitetty tila on, ja millaisen tunnelman se luo teokseen.

Paul Gauguin: Mahana no atua (Day of the God), 1894. CC0 / Art Institute of Chicago.

Kuva-ala jaetaan etualaan,
keskialaan ja taka-alaan.

Miten tilasyvyys näkyy
Paul Gauguinin maalauksessa?

Elina Brotherus: Approaching Rain, 2019. www.elinabrotherus.com. *

Harjoittele käyttämällä
oheista sanastoa
teosten kuvailuun.

Staattinen

Jännitteinen

Dynaaminen

Kuvakulma

Etuala

Tilasyvyys

Kontrasti

Valo

Varjo

Liike

Taka-ala

Avara

Symmetrinen

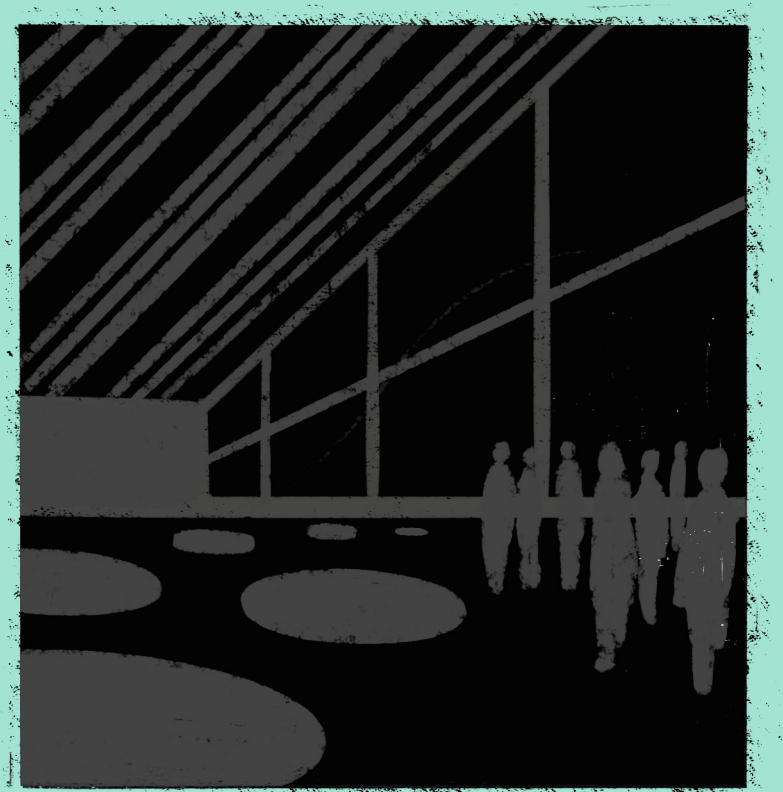
Epäsymmetrinen

Kompositio

Tunnelma

Tilantuntu

Ahdas

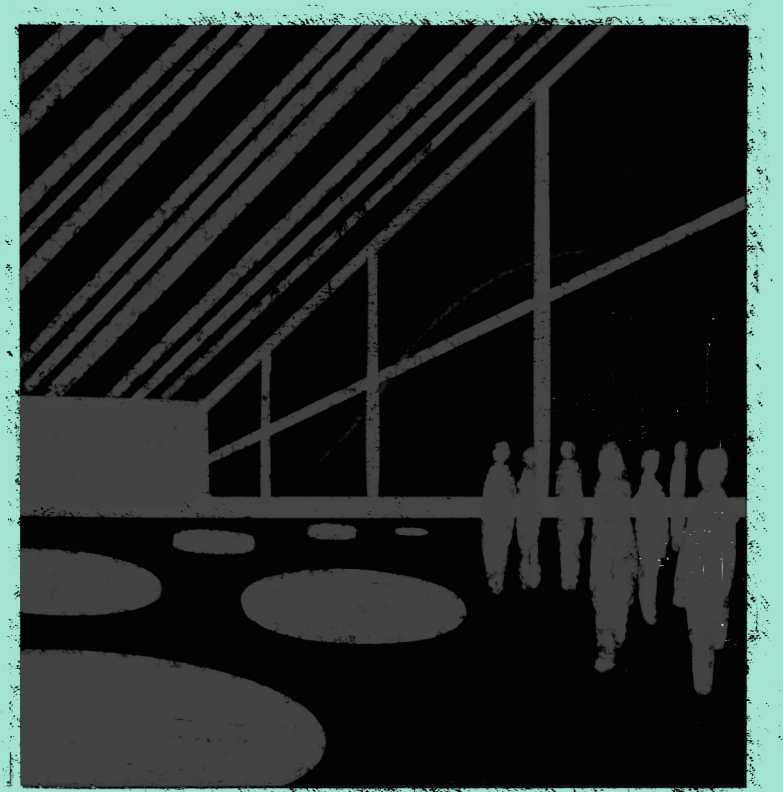
RYTMI

Kuvan yhteydessäkin voidaan puhua rytmistä.

Teoksen rytmi syntyy siinä toistuvista muodoista, väreistä, linjoista ja muista kuvaelementeistä.

Ne sekä ohjaavat katsojan katsetta, että luovat kuvaan **visuaalista liikettä**.

Myös rytmi vaikuttaa kuvan tunnelmaan ja tulkintaan: se tekee kuvasta rauhallisen ja tasapainoisen, dynaamisen elävän tai jopa levottoman.

Millaisia muotoja, toistuvia linjoja
tai visuaalista liikettä havaitset
esimerkkikuvassa?

Vasily Kandinsky: Improvisation No 30, 1913. CC0 / Art Institute of Chicago.

Staattinen	Jännitteinen	Dynaaminen
Kontrasti	Etuala	Tilasyvyys
Symmetrinen	Taka-ala	Avara
Liike	Kompositio	Ahdas
Tilantuntu	Tunnelma	Levoton
Rauhallinen	Rytmi	Tasapainoinen
Viiva	Pinta	Värimaailma
Vapaa	Hallitseva	Toistuva

Harjoittele sanastoa
teosta kuvailemalla.

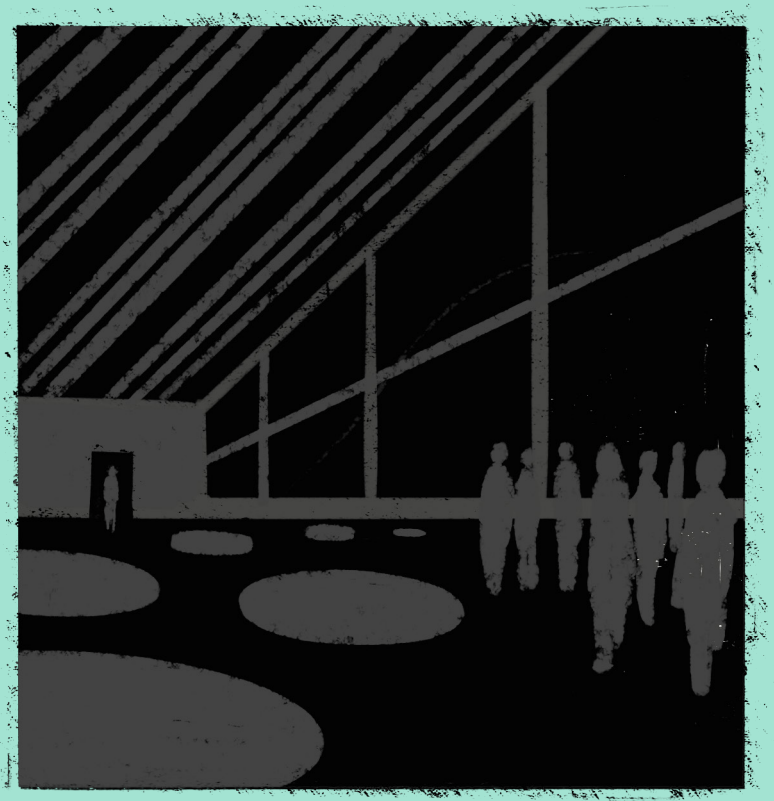
FOKUS JA AIHE

Kuvan fokus, **huomiopiste**, paljastaa kuvan aiheen.

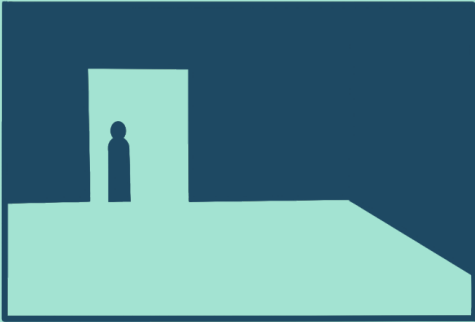
Huomiopiste on kohta, johon katsojan katse kiinnittyy ensimmäisenä. Se ohjaa teoksen tulkintaa ja auttaa ymmärtämään, mikä kuvassa on tärkeintä.

Kuvaa analysoidessa voi hyvin aloittaa tutkimalla sitä, mihin katse kuvassa kulkee ja mitkä kuvan elementit ohjaavat katsetta tähän pisteeseen.

Hyvin sijoitettu huomiopiste luo teokseen selkeyttä ja visuaalista kiinnostavuutta.

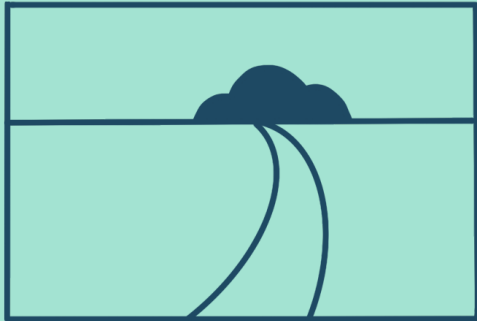
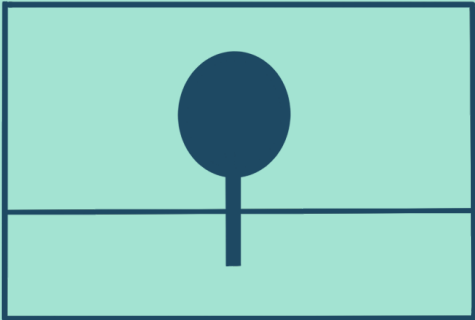

Mikä on esimerkkikuvan
fokus, huomiopiste, ja miksi?

Katsojan katsetta huomiopisteeseen ohjataan kuvan sommittelun eli komposition avulla.

Kuva-aihe voidaan esimerkiksi kehystää tai käyttää katsetta ohjaavia linjoja.

Symmetrinen asettelu ja voimakas lähikuva ovat myös hyviä keinoja hallita kuvan tulkintaa.

Arno Rafael Minkinen: A Man and His Dog, 2007. www.arnorafaelminkinen.com. *

Staattinen	Dynaaminen	Valo
Varjo	Etuala	Tilasyvyys
Symmetrinen	Taka-ala	Avara
Liike	Kompositio	Ahdas
Tilantuntu	Tunnelma	Levoton
Rauhallinen	Rytmi	Sommittelu
Fokus	Kehystäminen	Kuva-aihe
Huomiopiste	Katsetta ohjaavat linjat	

Harjoittele sanastoa
teosta kuvailemalla.

Esimerkkikuva muuttui taas
hieman. Miten muutos mielestäsi
vaikuttaa kuvan tulkintaan,
mitä kuvassa tapahtuu?

SYMBOLIIKKA

Kuvan symboliikka viittaa kuvan visuaalisiin ratkaisuihin, jotka luovat teokseen syvempiä merkityksiä kuin mitä ne kirjaimellisesti esittävät.

Symboliikka ohjaa katsojan tulkintaa ja avaa teoksen taustalla olevia tunteita, kulttuurisia viittauksia tai piilomerkityksiä. Ne tekevät kuvasta moniulotteisemman ja mahdollistavat erilaiset katsomistavat ja kokemukset.

Monet symbolit, esimerkiksi väreihin liittyvät mielikuvat, avautuvat helposti. Mitä laajemmin tuntee vaikkapa historiaa tai visuaalista kulttuuria, sitä paremmaksi kuvanlukutaito kehittyy.

Mari Hokkanen: Vihreä, sarjasta Värtilä, 2018. www.marihokkanen.com. *

Mitä symboliikkaa löydät kuvasta?
Mistä teos mielestäsi kertoo?

*) Käytetty sitaattioikeuden nojalla opetustarkoituksessa.

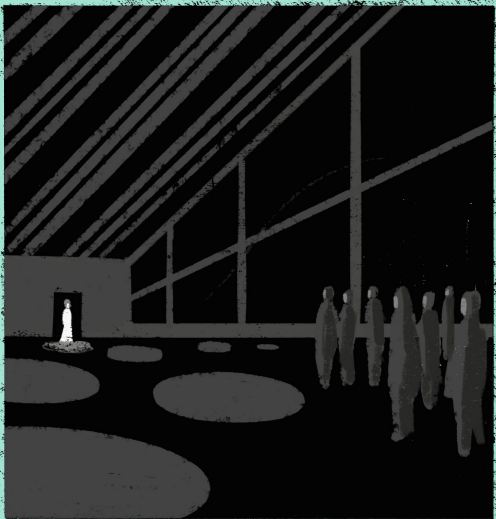
Mari Hokkanen: Vihreä, sarjasta Värityla, 2018. www.marihokkanen.com. *

Kuvataiteilija Mari Hokkanen kertoo teoksestaan:

“Sarjan kuvissa tarkastelen värien kulttuurista historiaa ja käyttötarkoituksia niihin liitettyjen merkitysten ja tunteiden kautta. Väristä tuli minulle työkalu, oikeastaan eräänlainen peli, jonka yksinkertaiset säännöt määrittelin ennalta: Maalaa aina sama viiden neliömetrin tila eri värillä. Esitä tilassa värin herättämä tunne, sen kulttuurinen, historiallinen tai subjektiivinen merkitys – tai niiden yhdistelmä. Käytä minimalistisesti lavastusta ja rekvisiittaa. Jätä värille tilaa ilmaista itse itseään.”

Vihreä on homeen ja maatumisen, kateuden ja kuoleman, uuden ja kestävän symboli. Haluaisin esittää kateutta, mutta en saa siitä otetta. En millään pysty olemaan niin hurja ja väkivaltainen, kuin miltä kateus tuntuu. Hautaan kateuteni ja väritylaan astuu vihreän historiallinen myrkyllisyys, kuolema ja uuden syntymä.”

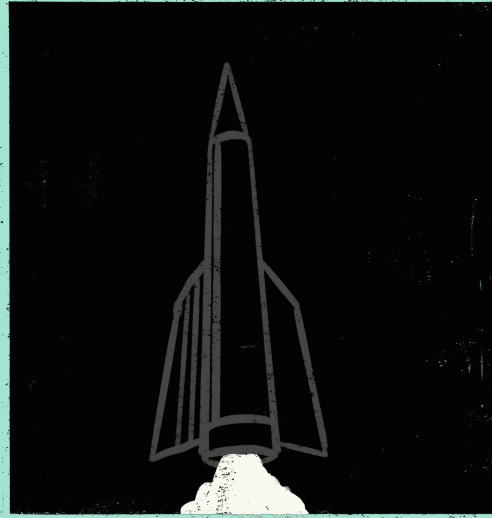
Lähde: www.marihokkanen.com

Kuvat keskustelevat paitsi katsojalle, myös keskenään.

Miten tulkitset esimerkin kahta rinnakkaista kuvaa? Millaista tarinaa ne kertovat?

KUVARINNASTUS

Kahden vierekkäisen kuvan merkitys syntyy niiden vuorovaikutuksesta: kumpikin kuva vaikuttaa siihen, miten toinen tulkitaan.

Kuvien välinen suhde luo uusia merkityksiä, vertailua, ristiriitaa tai tarinallisuutta, jota yksittäinen kuva ei yksin välittäisi.

Esimerkiksi taidenäyttelyissä ja museoissa näyttelyripustus suunnitellaan teosten välisen vuorovaikutuksen ympärille. Näyttelykokemus on siis myös kerrostuma yksittäisten teosten keskinäisestä vuoropuhelusta.

John F. Peto: Lights of Other Days, 1906. CC0 / Art Institute of Chicago.

Teosnimellä on merkitystä
tulkinnan kannalta. Millaisena
John F. Peton asetelmamaalauksen
"Lights of Other Days" sanoma
mielestäsi avautuu katsojalle?

Kuva: Adam Manternach, 2021. CC0 / Wikimedia Commons.

Mitä kuvassa tapahtuu,
miten kuvailisit sen tunnelmaa?

John F. Peto: Lights of Other Days, 1906. CC0 / Art Institute of Chicago.

Kuva: Adam Manternach, 2021. CC0 / Wikimedia Commons.

Entä nyt: mitä uusia tulkintoja
kuvien rinnastaminen herättää
katsojassa? Millainen yhteys
kuvien välille syntyy?

LOPUKSI

Mitä hyvä kuvanlukutaito mielestäsi tarkoittaa?

Millainen on kuvien rooli omassa elämässäsi?

Kuinka usein olet pysähtynyt pohtimaan näkemäsi kuvan sisältöä tai viestiä?

Miksi kuvia ja niiden merkityksiä pitäisi miettiä tai analysoida?

Mitä uutta opit tänään kuvien kielestä ja kuvista puhumisesta?

Oppimateriaali on osa Lukion kuvataiteen valtakunnallista kehittämishanketta.

Teksti, ulkoasu ja kuvitus: Outi Laine, 2025.

Voit lisätä sisältöä luentomateriaaliin. Ohjeet löydät täältä:
<https://helpx.adobe.com/fi/acrobat/using/edit-text-pdfs.html>

Voit myös muuttaa pdf-tiedoston PowerPoint-muotoon:
<https://acrobat.adobe.com/link/acrobat/pdf-to-ppt.html>